

1. මූල්‍යප්‍රකාශන

1.1 මතය

සීමාසහිත ගල්ඔය වැව්ලි (පුද්ගලික) සමාගමේ 2025 මාර්තු 31 දිනට මූල්‍යතත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ ලාභ හා අලාභ ප්‍රකාශනය සහ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ ප්‍රමාණාත්මක ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලට අදාළ තොරතුරුද ඇතුළත් මූල්‍යප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන්වලින් සමන්විත 2025 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍යප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාර මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

සමාගමේ මූල්‍යප්‍රකාශන තුළින් 2025 මාර්තු 31 දිනට මූල්‍යතත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍යක්‍රියාකාරිත්වය හා මුදල් ප්‍රවාහ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව සත්‍ය හා සාධාරණ තත්ත්වයක් පිළිබිඹු කරන බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 මතය සඳහා පදනම

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිවලට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිති යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍යප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම

මෙම මූල්‍යප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍යප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍යප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, සමාගමේ අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සමාගම ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

සමාගමේ මූල්‍යවාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, සමාගමේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍යප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි සමාගමේ_ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍යප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සැමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මකබව මෙම මූල්‍යප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුවෙන් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සහ ඊට අදාළ විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්ස්‍රාවකයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, වේතනාන්විත මහභරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟ හැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද, අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සමාගමේ / සංස්ථාවේ / මණ්ඩලයේ / අධිකාරියේ (අදාළ වන පරිදි) අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා ආයතනයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාලත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍යප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම්වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව්කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතුය. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍යප්‍රකාශනවල සමස්ථ ඉදිරිපත් කිරීම් අගයන ලදී

හැකිතාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කළ සමාගමේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ ද යන බව;

- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ සමාගමේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව සමාගම ක්‍රියා කර ඇති බව,
- සමාගම සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,
- සමාගම සම්පත් සකසුරුවම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 නීති, රීති, රෙගුලාසි සහ කළමනාකරණ තීරණ ආදියට අනුකූල නොවීම

නීති, රීති, රෙගුලාසි ආදියට යොමුව.	අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ශ්‍රී ලංකා රජයේ මූල්‍ය රෙගුලාසි මු.රෙ. 1646	කාර්යක්ෂමතාව සහ සාධාරණත්වය සත්‍යාපනය කිරීම වළක්වාලමින්, දෛනික ධාවන සටහන් නඩත්තු කිරීම හෝ ඉදිරිපත් කිරීමකින් තොරව, සංචිත වාහන දෙකක් සඳහා රු. 3,054,302 ක ඉන්ධන වියදම් සහ රු. 4,222,225 ක අලුත්වැඩියා සහ නඩත්තු වියදම් දරා ඇත.	කළමනාකරණ තීරණයට අනුව, ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකාරිත්වය විසින් භාවිතා කරන සමාගමේ වාහන සඳහා ධාවන සටහනක් පවත්වාගෙන යනු ලබන්නේ නැති නමුත් අලුත්වැඩියා සහ නඩත්තු වියදම් සමාගමේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියා පටිපාටියට අනුව සිදු කෙරේ.	මුදල් රෙගුලාසිවලට අනුකූලව සියලුම සංචිත වාහන සඳහා දෛනික ධාවන සටහන් පවත්වා ගත යුතුය.
(ආ) ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 4.2.1 උප වගන්තිය	ප්‍රධාන ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම අවම වශයෙන් වසර තුනක කාලයක් සඳහා සකස් කළ යුතු අතර මාස හයකට නොවැඩි කාලයක් තුළ නීතිපතා යාවත්කාලීන කළ යුතු අතර ඉන් පසුව ඊළඟ වසර සඳහා සවිස්තරාත්මක වාර්ෂික ප්‍රසම්පාදන සැලැස්මක් සකස් කළ යුතුය. කෙසේ වෙතත්, සමාගම විසින් ප්‍රධාන ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම සකස් කිරීමට අපොහොසත් වී තිබුණි.	ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම වාර්ෂික අයවැය සමඟ පෙළගස්වා ඇති අතර ප්‍රධාන ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම ලෙස භාවිතා කරනු ලැබේ. ප්‍රසම්පාදන කාර්යක්ෂමතාව වැඩි දියුණු කිරීම සහ අනුකූලතාව සහතික කිරීම සඳහා නීතිපතා සමාලෝචනය කරනු ලබන විධිමත් තුන් අවුරුදු සැලැස්මක් සකස් කිරීමට පියවර ගෙන ඇත.	මාර්ගෝපදේශවලට අනුකූල වීමට පියවර ගත යුතුය.
(ඇ) 2024 පෙබරවාරි 28 දිනැති රාජ්‍ය ව්‍යාපාර චක්‍රලේඛ අංක 01/2024			
(i) 05 වන පරිච්ඡේදය	සේවක සුභසාධන සංගම් වෙත අරමුදල් මාරු කිරීම හෝ මරණ	සමාගම විසින් සේවක සුභසාධන සංගමයට අරමුදල් මාරු නොකළ	චක්‍රලේඛයේ විධිවිධානවලට

		පරිත්‍යාග, දරුවන් සඳහා ශිෂ්‍යත්ව වැනි වෙනත් සුභසාධන කටයුතු සඳහා යොදා ගැනීම නොකළ යුතුය. කෙසේ වෙතත්, 2024/2025 මූල්‍යවර්ෂය තුළ කාර්ය මණ්ඩල සුභසාධනය සහ විනෝදාස්වාදය සඳහා සමාගම විසින් රු. 3,223,000 ක මුදලක් වැය කර ඇති බව නිරීක්ෂණය විය.	අතර, ඒ වෙනුවට අනුමත අභ්‍යන්තර ක්‍රියා පටිපාටි යටතේ කාර්ය මණ්ඩල සුභසාධනය සඳහා රු. මිලියන 3.2 ක් සෘජුවම වියදම් කරන ලදී. මරණ පරිත්‍යාග සහ ශිෂ්‍යත්ව වැනි සුභසාධන කටයුතු සුභසාධන සංගමය විසින් තමන්ගේම අරමුදල් භාවිතා කරමින් වෙන්ව හසුරුවනු ලැබේ.	අනුකූල වීමට පියවර ගත යුතුය.
(ii) 12 වන පරිච්ඡේදය		චක්‍රලේඛ විධිවිධානවලට අනුව අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලබා නොගෙන, 2024/2025 කාලය තුළ සමාගම විසින් ආයතනික සමාජ වගකීම් (CSR) ක්‍රියාකාරකම් සඳහා රු. 3,443,000 ක් වියදම් කර ඇති අතර සිනි කිලෝග්‍රෑම් 5,175 ක් (රු. 1,423,125) සහ කොම්පෝස්ට් කිලෝග්‍රෑම් 22,330 ක් (රු. 245,630) බෙදා හැර තිබේ.	සියලුම ආයතනික සමාජ වගකීම් සහ පරිත්‍යාග වියදම් අධිකාරියේ පැවරීම් සීමාවන් තුළ සිදු කරන ලද අතර කළමනාකරණ සමාගම සහ මණ්ඩලය විසින් අනුමත කරන ලදී. ප්‍රජාවට සහ පාර්ශවකරුවන්ට සහාය වීම සඳහා සිනි සහ කොම්පෝස්ට් බෙදා හැරීම ඇතුළුව මෙම ක්‍රියාකාරකම් නිසි පාලනයකින්, විනිවිදභාවයෙන් සහ වගවීමකින් යුතුව සිදු කරන ලද බව කළමනාකාරිත්වය විසින් සලකනු ලැබේ.	චක්‍රලේඛයේ විධිවිධානවලට අනුකූල වීමට පියවර ගත යුතුය.
(ඇ) 2021 නොවැම්බර් 16 දිනැති රාජ්‍ය ව්‍යාපාර චක්‍රලේඛ අංක 01/2021 අනුව රජය සතු ව්‍යාපාර පිළිබඳ මෙහෙයුම් අත්පොතෙහි 5.1 වගන්තිය		අදාළ වන පරිදි බදු/ලාභාංශ බෙදා හැරීමෙන් පසු රාජ්‍ය ව්‍යාපාර ආයතනවල සේවකයින්ට ප්‍රසාද දීමනා හෝ ලාභ පාදක දිරි දීමනා ගෙවීම සිදු කළ යුතුය. කෙසේ වෙතත්, 2024/2025 වර්ෂය තුළ අතුරු සහ අවසාන ලාභාංශ ප්‍රකාශයට පත් නොකර සේවක ප්‍රසාද දීමනා ලෙස රු.106,674,221 ක් ගෙවා තිබේ.	කොටස් හිමියන්ගේ ගිවිසුමේ 5 වන වගන්තිය යටතේ, කළමනාකරණ සමාගම විසින් සමාගමේ මෙහෙයුම් අධීක්ෂණය කරනු ලබන අතර 2024/25 සේවක පාරිතෝෂික ගෙවීම් සඳහා රු. මිලියන 106.7 ක් අනුමත කර තිබේ. විගණනය කරන ලද මූල්‍යකටයුතු මත පදනම්ව නුබුන්වත්ටිමේ හැකියාව පිළිබඳ පරීක්ෂණය සමත් වීමෙන් පසුව පමණක් ලාභාංශ සලකා බලනු ලබන අතර, 2024/25 විගණනය කරන ලද මූල්‍යකටයුතු අවසන් වූ පසු විගණකවරයාගෙන් නුබුන්වත්ටිමේ හැකියාව පිළිබඳ සහතිකය ලබා ගැනීමට කළමනාකාරිත්වය විසින් අපේක්ෂා කරනු ලැබේ.	සේවක ප්‍රසාද දීමනා හෝ දිරි දීමනා ගෙවීම් සිදු කළ යුත්තේ ලාභාංශ සහ නුබුන්වත් කිරීමේ අවශ්‍යතා සපුරාලීමෙන් පසුව, රාජ්‍ය ව්‍යාපාර චක්‍රලේඛ විධිවිධානවලට අනුකූලව පමණි.

2. මූල්‍යසමාලෝචනය

2.1 මූල්‍යප්‍රතිඵල

- (අ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය රු. 971,235,000 ක පාඩුවක් වූ අතර ඊට අනුරූපව ඉකුත් වර්ෂයේ ලාභය රු. 1,024,701,000 ක් විය. ඒ අනුව මූල්‍යප්‍රතිඵලයෙහි රු. 1,995,936,000 ක පිරිහීමක් නිරීක්ෂණය විය. මෙම පිරිහීමට විකුණුම් පිරිවැය රු. 1,682,473,000 කින් වැඩිවීම සහ සමාගමේ ආදායම රු. 195,948,000 කින් අඩුවීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී තිබුණි.
- (ආ) සමාලෝචනයට භාජනය වන වර්ෂය තුළ අමතර උදාසීන මධ්‍යසාර (ENA) සඳහා සෘජු පිරිවැය පෙර වසරේ රු. 1,803,234,000 සිට රු. 3,511,109,000 දක්වා සියයට 94.71 කින් ඉහළ ගොස් තිබූ අතර සමාලෝචනයට ලක් වූ වර්ෂයේදී ආදායම සියයට පෙර වසරේ රු.8,031,788,000 සිට රු.7,835,840,000 දක්වා 2.44 කින් අඩු වී තිබුණි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, සමාගමේ දළ ලාභය පෙර වසරේ රු. 4,254,952,000 සිට සමාලෝචනයට ලක් වූ වර්ෂයේදී රු. 2,376,530,000 දක්වා රු. 1,878,422,000 කින් හෙවත් සියයට 44.15 කින් අඩු වූ අතර සමාලෝචිත වර්ෂයේදී රු.971,235,000 ක ශුද්ධ අලාභයක් සිදුවිය.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) විගණනයට ලබා දී ඇති තොරතුරුවලට අනුව, සමාගම විසින් 2022 සිට 2025 දක්වා දිගු ප්‍රාදේශීය සභාවට වරිපනම් බද්ද ලෙස රු.621,658 ක් ගෙවා ඇත. කෙසේ වෙතත්, නිල නිවාස 210 න් 186 ක් අනවසර පුද්ගලයින් විසින් අත්පත් කරගෙන තිබුණි. මේ සම්බන්ධයෙන්, සමාගම විසින් අනවසර පදිංචිකරුවන්ගෙන් මෙම නිල නිවාස නැවත ලබා ගැනීම සඳහා නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග ගෙන නොතිබුණි.	ගල්මය වැව්ලි සමාගම රජය (51%) සහ පෞද්ගලික පාර්ශවයන් (49%) සමඟ කොටස් හිමියන්ගේ ගිවිසුමක් යටතේ ස්ථාපිත කරන ලදී. රජයේ රු. මිලියන 516 ක කොටසට වත්කම් සහ හෙක්ටයාර 277.7539 කට වැඩි ඉඩම්වලට අදාළ වසර 30 ක බදු කුලී ඇතුළත් වන නමුත් බදු ගිවිසුම තවමත් අවසන් කර නොමැත. අල්ලා ගන්නා ලද නිල නිවාස සඳහා නීතිමය අධිකාරියක් නොමැති වුවද, සමාගම විසින් සියලු වරිපනම් බදු ගෙවා ඇත. කල්බදු ගිවිසුම අවසන් කිරීමේ කටයුතු සිදුවෙමින් පවතින අතර, ඉන් පසුව සමාගමට සුදුසු ක්‍රියාමාර්ග ගත හැකිය.	ඉඩම් බදු ගිවිසුම සකස්කිරීම ප්‍රමාදයකින් තොරව අවසන් කළ යුතු අතර, අනවසර නිල නිවාස විධිමත් කිරීමට හෝ ආපසු අයකර ගැනීමට අවශ්‍ය පියවර ගත යුතුය.
(ආ) 2009 මාර්තු 06 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණයට අනුව උක් වගාව සඳහා දිගු ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයේ හෙක්ටයාර 207.3584 ක ඉඩමක් සමාගමට වසර 30 ක බද්දකට ලබා දෙන ලදී. කල්බදු කාලසීමාවෙන් වසර 16කට වැඩි කාලයක් ගතවී ඇතත් සමාගම විසින් තවමත් විධිමත් කල්බදු අයිතිය ලබාගෙන නොමැත. හෙක්ටයාර 170.7345 ක් සඳහා කල්බදු සැලැස්මක් සකස් කර අම්පාර මිනින්දෝරු	මුදල් අමාත්‍යාංශයේ, ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුවේ සහ අම්පාර දිස්ත්‍රික් ලේකම්වරයාගේ සහාය ඇතිව ඉඩම් කල්බදු ගිවිසුම සකස්කිරීමේ කටයුතු අවසන් කෙරෙමින් පවතියි. හෙක්ටයාර 184.7921 ක් සඳහා ලියකියවිලි සම්පූර්ණ කර ජනාධිපතිවරයාගේ අනුමැතිය සඳහා ඉදිරිපත් කර තිබෙන අතර අමතර හෙක්ටයාර 17.686 ක භූමි ප්‍රමාණයක මැනුම් කටයුතු සිදු වෙමින් පවතියි. ඉතිරි	කල්බදු අයිතිය සුරක්ෂිත කිරීමට පියවර ගත යුතුය.

කාර්යාලයට ඉදිරිපත් කර ඇති අතර ඉතිරි හෙක්ටයාර 36.6239 සඳහා තවමත් මැනුම් සහ ලියකියවිලි සඳහා ඉදිරිපත් කර නොමැත.

ඉඩම් ප්‍රමාණය ඊළඟ අදියරේදී අවසන් කරනු ලැබේ.

(ඇ) 2025 මාර්තු 31 වන විට ලැබිය යුතු ගොවි ණය ලෙස රු. 2,009,435,000 ක මුළු මුදලක් දක්වා තිබුණි. ණය ගිවිසුම්වලට අනුව, වගා කාලයෙන් පසු වහාම අදියර තුනකින් මෙම ණය අයකර ගැනීමට නියමිතව තිබුණි. කෙසේ වෙතත්, එකඟ වූ පරිදි ණය අයකර ගැනීමට පියවර ගෙන නොතිබුණි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ණය ලබා දී වසර 03ක් ගතවී තිබුණද රු.132,842,093 ක හිඟ ණය ශේෂයක් අයකර නොගෙන පැවතුනි.	2025 මාර්තු 31 වන විට වසර තුනකට වැඩි කාලයක් තිස්සේ රු. මිලියන 132.84 ක ගොවි ණය හිඟව පැවති බව කළමනාකාරිත්වය විසින් පිළිගන්නා ලදී. 2025 ඔක්තෝබර් 31 වන විට රු. මිලියන 9.68 ක් (7% ක් පමණ) අයකර ගෙන තිබුණි. ක්ෂේත්‍ර මට්ටමේ අභියෝග හේතුවෙන් යථා තත්ත්වයට පත්වීම මන්දගාමී වුවද, සමාගම විසින් තත්ත්වය අධීක්ෂණය කිරීම සහ අයකරගැනීම් වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා උපාය මාර්ග ක්‍රියාත්මක කිරීම අඛණ්ඩව කරගෙන යනු ලැබේ.	ණය අයකර ගැනීමේ අධීක්ෂණ යාන්ත්‍රණය ශක්තිමත් කළ යුතු අතර ණය ගිවිසුම්වල නියමයන් සහ කොන්දේසි වලට අනුකූලව, අයකර ගැනීමේ කාලරාමු දැඩි ලෙස ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.
---	--	---

(ඈ) සීනි කර්මාන්තශාලා ගබඩා විගණනයේ දී, 2025 මාර්තු 31 දිනට ගබඩාවල තිබී රු.649,563,463 ක් වටිනා සීනි මෙට්‍රික් ටොන් 10,807.8 ක් සහ රු.1,450,370,347 ක් වටිනා අමතර උදාසීන මධ්‍යසාර (ENA) ලීටර් 2,504,608 ක් සොයා ගන්නා ලදී. මේ සම්බන්ධයෙන්, මුළු තොගයෙන් රු. 57,908,078 ක් වටිනා සීනි මෙට්‍රික් ටොන් 7,785.50 ක් (බැග් 155,710) සහ ENA ලීටර් 100,000 ක් ගැනුම්කරුවන්ට විකුණන ලද නමුත් සමාගමේ ගබඩාවලින් එකතු කර නොගෙන පවතී. සමාගම් ප්‍රතිපත්තියට අනුව සති දෙකක් ඇතුළත එකතු කර ගැනීම අවශ්‍ය වුවද, මාස 1 න් 9 න් අතර කාලසීමාව තුළ පෙර විකුණන ලද මෙම භාණ්ඩ තවමත් ගබඩා කර තිබේ. මෙම දීර්ඝ ප්‍රමාදය නොසලකා, සමාගම විසින් මෙම තත්ත්වයට මුහුණ දීම සඳහා කිසිදු ඵලදායී පියවරක් ගෙන නොතිබූ අතර, ගැනුම්කරුවන් වෙනුවෙන් විකුණන ලද භාණ්ඩ එහි ගබඩාවේ ගබඩා කිරීම දිගටම කරගෙන යයි.	දුඹුරු සීනි තොග ගොඩගැසී ඇත්තේ එය මිලදී ගන්නා පිරිස අඩු නිසාය. දේශීය කර්මාන්තශාලා ආනයනික සුදුසු සීනි වලින් දැඩි තරඟකාරිත්වයකට මුහුණ දෙන අතර, 2024 ජනවාරි මාසයේදී එකතු කරන ලද නව වැට් බද්ද නිසා දේවල් වඩාත් අපහසු වී ඇත. මුදල් ප්‍රවාහය පවත්වා ගැනීම සඳහා, 2024 දී අඩු මිලට විකිණීම සඳහා සමාගම විසින් අනෙකුත් කර්මාන්තශාලා සමඟ කටයුතු කරන ලදී. තොග ගෙන නොයාම සඳහා දඩ මුදල් අය කිරීමෙන් ගනුදෙනුකරුවන් ඉවත්ව යා හැකි බැවින් එය හොඳ විකල්පයක් නොවීය.	විකුණන ලද භාණ්ඩ සඳහා දැඩි එකතුකිරීමේ කාලරාමු ක්‍රියාත්මක කළයුතු අතර ගබඩා අවකාශය දිගු කාලයක් අත්පත් කර ගැනීම වැළැක්වීම සඳහා සුදුසු දඩ මුදල් හෝ සංශෝධිත ගිවිසුම්ගත නියමයන් හඳුන්වා දිය යුතුය.
--	--	--

(ඉ) ප්‍රාථමික සම්බන්ධතා හතරක් සඳහා මාසික විදුලි බිල්පත් නියමිත වේලාවට ගෙවා නොමැති අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සමාලෝචිත වර්ෂයේදී ලංකා	සීනි සහ ENA ඉවත්කර ගෙන නොයාම හේතුවෙන් සිදු වූ ප්‍රමාදයන් නිසා මෙම කාලය තුළ මුදල් ප්‍රවාහ බාධා ඇති විය.	අතිරේක පොලී ගාස්තු සහ අනවශ්‍ය මුද්‍රා පාඩු වළක්වා ගැනීම සඳහා මාසික
---	---	---

විදුලිබල මණ්ඩලය විසින් රු. මිලියන 2.75 ක අමතර පොලී ගාස්තු අය කරන ලදී.

විදුලි බිල්පත් කඩිනමින් පියවිය යුතුය.

3.2 මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) මුල් ටෙන්ඩරය මෙට්‍රික් ටොන් 750 කට වුවද, 2024 ජූලි 11 වන දින සිනි මෙට්‍රික් ටොන් 250 ක් රු. 81,125,000 කට අලෙවි කර ඇති බව විගණනයේදී නිරීක්ෂණය විය. සමාගම් දෙක විසින් සමාන ලංසු ඉදිරිපත් කළද, සමාගමේ මූල්‍යධාරිතාව සත්‍යාපනය නොකර එය සමාගමට ප්‍රදානය කරන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, මුළු මුදලින් රු. 10,000,000 ක් පමණක් ලැබුණු අතර, රු. 71,125,000 ක හිඟ ශේෂයක් ඉතිරි විය. මෙම ගනුදෙනුව සමාගමේ මුදලට පමණක් අලෙවි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියද උල්ලංඝනය කර ඇත. රු. 71,125,000 ක් වන මෙට්‍රික් ටොන් 219.18 ක් සඳහා තවමත් ගෙවා නොමැති බැවින්, කිලෝග්‍රෑමයට රු. 324.50 ක විකුණුම් මිල වෙනුවට දැන් එය කිලෝග්‍රෑමයට රු. 271.40 ක වත්මන් වෙළඳපල මිලට අලෙවි කිරීමට සිදුවනු ඇත. මෙය රු. 11,638,636 ක විභව අලාභයක් ඇති කිරීමට හේතු විය හැක.	විකිණීමට ඉදිරිපත් කර තිබූ මෙට්‍රික් ටොන් 750 න්, අලෙවි වූයේ මෙට්‍රික් ටොන් 250ක් පමණි. දිගුකාලීන ගනුදෙනුකරුවෙකු වන ගැනුම්කරු විසින් රු. මිලියන 10 ක කොටස ගෙවීමක් කර ඉතිරි මුදල ගෙවීමට තවත් කාලයක් ඉල්ලා සිටින ලදී. සාමාන්‍යයෙන් නිකුත් කිරීමට පෙර සම්පූර්ණ ගෙවීම අවශ්‍ය වුවද, ශක්තිමත් සම්බන්ධතාවය හේතුවෙන් කළමනාකාරිත්වය විසින් අර්ධ ගෙවීම පිළිගන්නා ලදී. ගැනුම්කරු ඉතිරි මුදල ගෙවීමට අපොහොසත් වූ විට, අලෙවි කමිටුව විසින් ණය සටහනක් සමඟ අලෙවි නොකළ කොටස අවලංගු කරන ලදී. දුර්වල වෙළඳපල ඉල්ලුම හේතුවෙන් ඉතිරි තොග වෙනත් මිල ගණන් යටතේ විකිණීමට පසුව ගත් උත්සාහයන් අසාර්ථක විය.	ඉහළ වටිනාකමක් ඇති විකුණුම් අනුමත කිරීමට පෙර ගැනුම්කරුවන්ගේ මූල්‍ය ධාරිතාව නිසි ලෙස තක්සේරු කළ යුතු අතර, මුදලට විකිණීමේ ප්‍රතිපත්තිය දැඩිව අනුගමනය කළ යුතුය.
(ආ) 2009 අගෝස්තු 20 වන දින සිට වසර 30 ක කාලයක් සඳහා හිඟරාන කර්මාන්තශාලා සංකීර්ණයේ ඉඩම සහ ගොඩනැගිලි සඳහා බදු අයිතිය සමාගම විසින් ලබාගෙන තිබුණි. ඒ අනුව, රු. මිලියන 294 ක මුදලක් භාවිත කිරීමේ අයිතිය සහිත වත්කම් ලෙස හඳුනාගෙන තිබූ අතර පසුව 2024/2025 වර්ෂය තුළ දේපළ රු. මිලියන 3,517 දක්වා නැවත තක්සේරු කරන ලදී. කෙසේ වෙතත්, කල්බදු කාලසීමාව ආරම්භ වූ දා සිට ශ්‍රී ලංකා රජයට කිසිදු ලාභ පර්යේෂණයක් හෝ කල්බදු ගෙවීමක් සිදු කර නොමැති බව නිරීක්ෂණය විය. තවද, මෙම විධිවිධානයට අදාළ කල්බදු ගිවිසුම විගණන සත්‍යාපනය සඳහා ලබා දී නොතිබුණු අතර 2009 සිට මේ දක්වා	රු. මිලියන 222 ක කර්මාන්තශාලා, උපකරණ, වාහන ආදිය සහ වසර 30 ක කාලසීමාවක් තුළ ඉඩම් සහ ගොඩනැගිලි භාවිතා කිරීමේ අයිතියේ NPV වටිනාකම සඳහා රු. මිලියන 294 ක් වටිනා සමාගමේ සාමාන්‍ය කොටස්වල 51% ක අයිතිය සහ රජය සතුය. සමාගම විසින් කලින් කලට ප්‍රකාශයට පත් කරන පරිදි සාමාන්‍ය කොටස් සඳහා ලාභාංශ ලැබීමට රජයට අයිතියක් ඇත. මීට පෙර, සමාගමේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයට ලාභාංශ අනුමත කර තිබුණද, බංකොලොත් භාවය හේතුවෙන් සමාගමට එය ගෙවීමට නොහැකි විය. එබැවින්, ලාභාංශ හැර, කොටස් හිමියන්ට කල්බදු කුලිය හෝ මූල්‍යමය වන්දි ගෙවීමට සමාගමට බැඳී	කල්බදු ගිවිසුම විධිමත් කර විගණන සත්‍යාපනය හිඟ කල්බදු කුලී ගිණුම්ගත කිරීම සහ නුබුන්වත්භාවය වැඩි දියුණු කරන අතරම රජයට ඇති මූල්‍ය බැඳීම් විධිමත් කිරීම සඳහා යොදාගත යුතුය.

ගෙවිය යුතු කල්බදු කුලී මුදල් ගණනය සිටිය නොහැක.
කර හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ගිණුම්ගත කර නොමැත.

3.3 ප්‍රසම්පාදන කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණය

සමාගම විසින් 2022 සැප්තැම්බර් 12 වන දින සමාගමකින් රු.68,500,000 කට MCPA 60 සහ ඩයුරෝන් ජෛව රසායනික ද්‍රව්‍ය මිලදී ගෙන ඇත. මේ සම්බන්ධයෙන්, සාමාන්‍ය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියට සාමාන්‍යයෙන් දින 26ක් අවශ්‍ය වේ. කෙසේ වෙතත්, මිලදී ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය 2022 සැප්තැම්බර් 12 වන දින ආරම්භ කරන ලද අතර ගනුදෙනුව දින 2 කින් සම්පූර්ණ කරමින් පසුදා ගෙවීම සිදු කර ඇති අතර එමඟින් ගනුදෙනු කාර්යක්ෂමතාව සහ විනිවිදභාවය අඩපණ වී ඇත. තවද, සමාගම විසින් ලියාපදිංචි සැපයුම්කරුගේ තොරතුරු විගණනයට ඉදිරිපත් කර නොතිබූ අතර, එමඟින් සැපයුම්කරුගේ සත්‍යතාවය තහවුරු කිරීම වළක්වන ලදී. සැපයුම්කරුට පළිබෝධනාශක ලියාපදිංචි කිරීමේ (ROP) උපක්‍රමයක් ඇති බව ද සොයා ගන්නා ලදී.

කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම

ප්‍රමුඛ සැපයුම්කරුවන්ට සැපයුම් කිරීමට නොහැකි වූ විට, වෙළෙඳපොළ හිඟයක් පැවති කාලය තුළ උක් වල්පැලෑටි පාලනය සඳහා ගල්ඔය වැවිලි (පුද්ගලික) සමාගම විසින් MCPA 60 සහ ඩයුරෝන් හදිසියේ මිලදී ගන්නා ලදී. SLS සහතික කළ නියැදියක් සතුටුදායක ලෙස පරීක්ෂා කරන ලද අතර, සැපයුම් අවදානම් හේතුවෙන් කළමනාකාරිත්වය විසින් මිලදී ගැනීම ඉදිරියට ගෙන ගියේය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සිදුවූ පාඩුව අයකර ගැනීම සඳහා නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග මේවනවිට ක්‍රියාත්මක වේ. ආනයන සීමාවන් හේතුවෙන් රට පුරා කෘෂිරසායන හා පොහොර හිඟයක් පැවති අවස්ථාවක මෙම සිදුවීම සිදුවිය.

නිර්දේශය

විනිවිදභාවය සහතික කිරීම සඳහා පශ්චාත් ප්‍රසම්පාදන සමාලෝචන පවත්වමින් හදිසි ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියා පටිපාටි නිසි ලෙස ලේඛනගත කර අනුමත කළ යුතු යුතුය. ප්‍රසම්පාදනය සත්‍යාපිත සැපයුම්කරුවන්ගේ නිෂ්පාදන සිදු කළ යුතු අතර, සම්පූර්ණ හා නිවැරදි වාර්තා පවත්වා ගත යුතුය.